

Fins ara no l'he vist en fonts escrites, però ja me'n parlaren força a la Vall de Boí l'estiu de 1953, i des d'aleshores n'hi he vistes moltes. És com una mena de pi rojal, oposat com aquest al pi negre, però més robust i gros que el pi rojal de les terres baixes: de ramatge poderós, branques en part caigudes, part retortes cap amunt, i de fusta poc aprofitable.

Creix en altituds relativament baixes per a aquella alta i aridada vall: vaig observar-ne una de molt grossa el 1970 al N. d'Erill, en els baixos de Pedregana, entre 1500 i 1800 alt. A Barruera m'explicaven: «és una mena de pi amb pela diferent, més blanca; n'hi ha molts en aquest terme, i en lloc de pinyes fa unes *burruques*, una espècie de *llaor*, però que no són bones per a res». També n'hi ha bastants en els baixos de la Ribera de Sant Nicolau, menys a la de Caldes, car de 1700 per amunt a penes es troben més que pins negres i avets. No sembla, doncs, desenraonat, per l'assenyalament que hom en donà al DAg. («branques com un desmai, la millor trementina, fulla rosassa», car l'alaga és pi rojal), d'admetre que sigui el mateix arbre que l'*aulora*, que hom localitzava en una altra vall de més a l'Est, St. Llorenç de Morunys; mot a comprovar millor en els aspectes botànic i fonètic: car un enllaç, a base d'*ALQǪŪLA o *ALAUGŪLA (> *aldula*, com TEGULA, i després *aloura* > *aulora*?) no es pot dir que fos rebuscat.

En tot cas és clar que aquest mot no té res a veure amb el cast. *álaga* 'espècie de blat', de sentit inconciliable i d'accentuació diferent, per al qual veg. el DCEC (provinent del ll. ALÍCA). El mot pirinenc nostre deu ser d'origen pre-romà. Com que existeixen alguns parònims en llengües indoeuropees, es podria pensar en una procedència sorotàptica. Cf., en primer lloc, lit. i letó *ēglė*, pruss. ant. *addle*, eslau *edla-edli* f. (txec, pol., eslovè *žďďla*, rus *eli*, *elka*, paleoslau i búlg. *jelá*, etc.), tots ells amb el sentit d'«vet» i búlg. *jelá*, etc.), tots ells amb el sentit d'«vet», veg. Berneker, *Slavisches Etym. Wb.*, s. v.; Pok., IEW, 290.2; el canvi de sentit no fóra gaire greu, i en sentit fonètic no diria que fos forçat suposar que un sorot. **ēgla* d'e ben oberta (el prussà *addle* suggeriria precisament un timbre ultra-obert) fos adoptat com *ĀGALA pels ibero-bascos romanitzats i sofrís metàtesi.

D'altra banda podem pensar en altres dos enllaços indoeuropeus. Donada la forma del tronc i copa d'aquest arbre: l'arrel EL-ŏl(Ē)- «courber, ployer», d'on d'una banda el sànscrit *alaka*- «boucle de cheveux», *arālah* 'tort, arquejat, abombat' i 'espècie de resina', *āla-vālam* 'clot entorn d'un arbre per regar-lo'; d'altra, gr. *ὠλήν*, *ὠλένη* 'colze', arm. *oln* 'vèrtebra dorsal', scr. **alni*- > prácr. *āni*- 'part de la cama al volt del genoll', scr. *arāni-h*, avè. *arāna*-, persa mod. *āran* 'colze', 'colzada', etc., per a la formació indoeuropea del qual, veg. Benveniste, *Or. F. N. en Ie.*, 105, cf. Pok., IEW 308, Bartholomac, *Air. Wb.*, 196. I donada la forma de l'escorça de l'alaga també podríem pensar en l'arrel homònima EL- 'podrir-se, florir-se', sobretot germànica (hol. *uilig* '<fusta> consumida, podrida', suec i nor. *ul* 'ranci', 'florit'), però sembla que hi ha també un scr. *alakam*, *ālam*, 'metzina', que

segons Pok., 305.16, podria tenir el mateix origen.

El mal és que l'enllaç amb el nom de l'abet és incompatible fonèticament amb els altres dos, i això resta força convincent a totes tres possibilitats. Partint del meu assenyalament del mot pirinenc en el DCEC, Hubschmid va conjecturar un enllaç amb un friül. *ala(z)* «pino mugo» (RF LXXIV, 115-6) atendible, i problemàtic, car és dubtós que aquesta forma friülana (altrament poc coneguda) suposí una base derivada en -jo- i que aquesta provinguí d'un radical ALAK- (*ALAKĪO-); en realitat la semblança entre *alaz* i *alaga*, en mots d'arrel tan breu com la d'aquest, resta ben vaga i pot ser casual.

És clar que la vaga assonància de tota terminació en -AU-A amb mots i noms gals o cèltics com *alanda*, *alaua*, *bascauda*, *acauna*, *musgauda*, *besauro*- (veg. *besouro* a l'article *abegot* ~ ABELLA), NEMAUSOS, BAITIAUCIO- (> *Besòs*, cf. BAITILON- > *Bedelona*) ni a penes com a índici provisional de pista és atedible, mentre hi hagi més comprovació de l'alternativa -AGA que de les altres.

Alaime: no té valor l'etimologia hebrea que cita *AlcM*, desmentida fonèticament per la variant *alasma* d'un doc. de 1358: en realitat tots dos hapaxs són lectures incertes de docs. no llegits en forma fidedigna.

Alallarg, *alalligat*, V. *ala*

No existeix l'*alamanyós*, *alamanyosa*, que suposa *AlcM*: la grafia «*alemanyos*: germanicus», Nebrija, és el plural b. ll. *alamannos* (amb *nn* entesa com *ñ = ny*).

ALAMARÀ o ALAMAR, origen incert, potser de l'ar. *amāra* 'sedeny de pescador' («pèls de cavall»), 'guarnició d'un vestit'. □ 1.ª doc.: 1606 o ja segle XVI.

«Un lit de camp, ab sos pilars y cortines --- gornides ab flocadura, y *alamares*, blava», en doc. de 1606. Gudiol en la seva *Indumentària Litúrgica*, diu que el seu ús en la forma dels manípuls ja quedà fixa en el S. XVI; la variant *alamar* la recull *AlcM* a Morella, en un doc. valencià de 1614. El DAg. dona, però, *alamaretas* i *alamares* com a usual en el Principat en el S. XVIII, i això és el que ens consta de Barcelona: «en lo any 1765 se posà la nova música de la ciutat --- anant vestits los músichs ab casacas de grana, al principi ab *alemaras* de plata; las jupas, giras o botas, de la casaca, grogas, de *alamaras* de plata», Maldà, *Excursions*, p. 161. En castellà hi ha ALAMAR, d'accepcions semblants; veg. DCEC I, 76a, article a consultar per a d'altres detalls; des d'aquest, segons Zaccaria (*Elem. Ib. L. It.*), el mot passà a l'it. *alamàri* «affibiatura» tenint en compte que el 1620, Franciosini encara el registra només com a castellà, no italià, en el qual es documenta només des de 1658, amb variant *alemar* en dialecte milanes. Establí l'etimologia del mot cast. Dozy, *Gloss.*, 54-56: en àrab és mot només magrebí, del Marroc, etc., i Dozy creu que no és